

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Nemzetközi együttműködés vagy függés más nemzetektől?

Az információáramlásban már eddig is számos országban jelentkezett, és még sokban fog jelentkezni az *információs függés kérdése*. Ez elsősorban abból adódik, hogy amíg a tudományos és műszaki szakirodalom zömét az európai országokban adják ki, addig a számítógépes információfeldolgozást iparrá az Egyesült Államokban fejlesztették ki és működését ma is amerikai szervezetek felügyelik.

A kölcsönös függés, ha a felek között egyensúly jön létre, nem jelent problémát, de az információszolgáltatásban úgy tűnik, más helyzet van kialakulóban. A tudományos, műszaki és gazdasági információs függés része a technológiai függésnek és ez ugyancsak része az általános gazdasági, irányítási és oktatási függésnek. Ugyanakkor a technológiai függés nagyrészt az ismeretek (vagy az ismeretekhez való hozzáférés) hiányára vezethető vissza.

Ez rendkívül fontos szempont. Jelentőségét aláhúzza az a tény is, hogy a társadalom fejlődése során az ismeretek jelentős társadalmi erővé váltak. *A felhalmozott ismeretet a hasznosításhoz fel kell dolgozni, terjeszteni és alkalmazni kell.* (Egy 1975-ös becslés szerint az Egyesült Államok bruttó nemzeti jövedelmének 20 százalékát fordították erre a célra.) Ehhez azonban az ipar és a kormányzat eddigénél *fokozottabb együttműködését* kell létrehozni az információs iparban és annak felügyeletében.

Alapjában vizsgálva a kérdést, megállapítható, hogy *az információkhoz elvileg már ma is mindenki hozzáférhet*, de ez a hozzáférés az információra fordított és fordítható összegek egyenlőtlen megoszlása – és általában szűkös volta –, valamint a lehetőségek ismeretének hiánya miatt mégsem valósul meg mindenki számára egyenlő mértékben. Ezért az információs intézményeknek, adatfeldolgozó központoknak és könyvtáraknak szervezett, *egységes információs hálózatot kell kialakítaniuk és ebben a hálózatban nemzetközileg kell együttműködniük*. Ennek a hálózatnak lehetővé kell tenni mindenki számára az információkhoz való szabad és egyenlő hozzáférést.

A nemzetközi együttműködést gátló tényezők a következők:

az információs tevékenységek nemzetközi szabványosításának és összeegyeztethetőségének (kompatibilitásának) hiánya;

ugyanakkor egyre fokozódó nemzeti szabványosítás; nyelvvel problémák; nemzeti érzelmek;

a megfelelő információs szakemberképzési és felhasználóoktatási háttér hiánya;

az egyes országok állandóan változó információs helyzetére vonatkozó áttekintések hiánya;

a társadalmi, tudományos, műszaki és gazdasági információ fontosságának nem megfelelő felismerése.

A kialakuló nemzetközi együttműködésben *az információs kapcsolatokat nehezítő tényezők országonként különbözőek lehetnek*. A kormányokban azonban tudatosodnia kell annak, hogy az országba irányuló információáramlás tulajdonképpen a nemzetközi információs rendszerekben való részvételüktől függ.

Feltétlenül szükség van valamely információs hatóságra, *nemzeti információs központ létrehozására*, amely elsősorban a nemzeti információs politika megfogalmazásáért felelős. Ez magában foglalja:

az országban rendelkezésre álló ismeretek hasznosítását és a szakemberek képzettségének fejlesztését minden területen;

a szükségleteknek megfelelő, koordinált információs infrastruktúra kiépítését;

a felhasználókat (és nem a presztizst) szolgáló szolgáltatások szervezését;

kooperációk szervezését és gépesítését; mindenki számára hozzáférhető információterjesztést; a nemzetközi információs együttműködés ösztönzését a kölcsönös érdekek alapján;

a feleslegesen párhuzamos munkák elkerülését a kooperáció elősegítésével;

a világon bárhol elért kutatási–fejlesztési eredmények, illetve az iparban már alkalmazott technológiák átvételét, illetve meghonosítását a hatásos információcseré ösztönzésével.

Az információs rendszer kialakítása önmagában nem elegendő. Az információszolgáltatást a felhasználókkal tanácskozva és igényeik, illetve a szükségleteik megismerésére alapozva kell végezni.

Ezt a feltételt még jobban kiemeli az a tény, hogy a technológiai beruházások egyre növekvő része hivatali döntésektől vagy egyéb, nem technológiai jellegű megfontolásoktól függ.

A fejlesztés ösztönzése és az együttműködés ma már szerves része a kormányközi és nem kormányközi nemzetközi szervezetek (UNESCO, UNIDO, OECD; FID, ICSU, IFLA stb.) programjainak. *Az információs segélyprogramok ma még sokkal lényegesebbek, mint az infrastruktúra kiépítését sürgető programok*. Ugyanis az előbb említettek a felhasználók érdekeit és a már létező információs szolgáltatásokat veszik figyelembe, így a

valóságnak megfelelően aránylag lassú fejlődést tételeznek fel. E programok lényeges tényezői:

a szellemi feldolgozásra és az alapvető szükségletekre vonatkozó információs tervezetek;

egyszerű, de megbízható eszközök telepítése a nemzetközi rendszerekhez való csatlakozásra;

információs szakemberek oktatóinak képzése;

az információellátás szélesebb áttekintő vizsgálata.

Figyelembe kell venni azt is, hogy *egyetlen nemzetközi rendszer sem életképes, ha nem támaszkodik megfelelő számú felhasználóra*. Ugyanakkor a nemzetközi rendszerekhez való kapcsolódás tervezésénél:

kapcsolatokat kell kialakítani a működő nemzetközi rendszerekkel és nem szabad csak a decentralizált jellegű-

ekre koncentrálni az erőfeszítéseket (sok ilyen terveznek, de csak az INIS és az AGRIS működik);

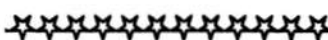
ösztönözni kell az országos és a regionális szolgáltatók közül azokat, amelyek a felhasználók igényeit ténylegesen kielégítik;

kiegészítő információs forrásokat kell teremteni cserével vagy nemzeti adatbázisok létrehozásával;

a nemzetközi rendszerekhez mind felhasználóként, mind bedolgozóként kell csatlakozni.

/HALM, J. van: International cooperation or national dependence = Special Libraries, 69. köt. 5/6. sz. 1978. p. 201–205./

(Schiff Ervin)

RENDEZVÉNYEK

5. Nemzetközi Reprográfiai Kongresszus Prága, 1979. június 18–22.

1963-ban Kölnben tartották az első *Nemzetközi Reprográfiai Kongresszust*. Ettől kezdve négy évente követték egymást a kongresszusok, előbb ismét Kölnben, majd Londonban és 1975-ben Hannoverben. Új vonása ennek az immár hagyományossá vált rendezvénysorozatnak, hogy a következőt szocialista országban, *Prágában* tartják 1979. június 18–22. között.

A *Nemzetközi Reprográfiai Tanácsnak* (International Council of Reprography, ICR) e döntése egyben elismerése annak a rendszeres és céltudatos munkának, amely a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban a sokszorosítás-technika, másolóstechnika és a mikrofilmtechnika fejlesztése érdekében 12 éve folyik. Emellett Csehszlovákia aktívan részt vesz a nemzetközi munkában is. Szakemberei az 1963-ban alapított Állandó Reprográfiai Bizottságban, illetve a Nemzetközi Reprográfiai Tanácsban vezető szerepet vállaltak.

Az 5. Nemzetközi Reprográfiai Kongresszus előkészületei során a csehszlovák szakemberek szem előtt tartják, hogy a reprográfia helyes, célszerű felhasználása megköveteli nemcsak alkalmazási lehetőségeinek ismeretét, hanem a tudományos alapelvek és az előrelátható fejlesztési irányzatok megértését is. Széles körben kell ismertetni a reprográfia jelentőségét a jól szervezett és integrált gazdasági és irányítási rendszerek kiépítéséhez nélkülözhetetlen információszolgáltatás szempontjából is.

A Kongresszuson a reprográfia alkalmazásának jelenlegi helyzetéről, fejlődési irányzatáról, valamint a technikai újításokról a vendéglátó Csehszlovákián kívül előreláthatóan *11 ország* – Belgium, Franciaország,

Hollandia, India, Lengyelország, Magyarország, az NDK, az NSZK, Svájc, a Szovjetunió és az USA – szakemberei számolnak majd be.

A Kongresszusra bejelentett mintegy *50 előadás* a következő nyolc témakörben hangzik el:

fejlődés a fotokémiai reprográfiai eljárásokban;
a fizikai reprográfiai eljárások, főleg az elektrofotográfia fejlődési irányzatai;

az optikai képalkotás új elvei (elektronsugaras képalakítás);

a reprográfiai képrögzítés minőségi értékelése, új ellenőrzési és mérési módszerek;

reprográfia és az adatfeldolgozó rendszerek;
a mikrofilmeléssel, valamint a másoló és sokszorosító eljárásokkal készített információhordozók előállításának jelenlegi irányai;

a reprográfia emberi tényezői;
a reprográfia módszertani és jogi kérdései, a nemzetközi szabványosítás irányai.

A bevezető előadásokat egyetemi tanszékek és kutatóintézetek jeles képviselői tartják.

A rendezők egyik célja olyan megbeszélések szervezése a Kongresszus keretében, amelyeken a szakemberek hasznos tapasztalatcserét folytathatnak a reprográfiai rendszerek általános fejlődési irányairól. Valamennyi résztvevő számára hasznosnak ígérkeznek a szabványosítási kérdésekről, a reprográfiai szakemberek képzésének programjairól és eredményeiről rendezendő külön megbeszélések is.

A Kongresszus keretében tartja közgyűlését a Nemzetközi Reprográfiai Tanács.

Az előkészítő munkában számos csehszlovák tudományos és műszaki intézmény is részt vesz. A csehszlovák